

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kansalaisyhteiskunnan tilanne Länsi-Balkanilla”

(2006/C 195/23)

Euroopan komission varapuheenjohtaja Margot Wallström pyysi 14. kesäkuuta 2005 päivätyllä kirjeellään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevala lausunnon *Kansalaisyhteiskunnan tilanne Länsi-Balkanilla*.

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 27. maaliskuuta 2006. Esittelijä oli Dimitrios DIMITRIADIS.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. toukokuuta 2006 pitämässään 427. täysistunnossa (toukokuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 95 ääntä puolesta 1:n pidättyessä äänestämästä.

Tämä lausunto on Euroopan komission ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean välisen yhteistyöpöytäkirjan 9 artiklan mukainen vastaus komission varapuheenjohtajan Margot Wallströmin esittämään pyyntöön, että komitea laatii lausunnon kansalaisyhteiskunnan tilanteesta Länsi-Balkanilla. Lausunnon tarkoituksena on tukea komission strategiaa linjauksia vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä.

Lausunnolla pyritään

- auttamaan parhaalla mahdollisella tavalla komissiota ja neuvostoa laatimaan ja soveltamaan vakaalla pohjalla olevia poliittisia toimia, joilla on realistiset ja mitattavissa olevat tavoitteet.
- tarjoamaan unionin kansalaisille mahdollisuus ymmärtää kyseiset poliittiset toimet entistä paremmin, jotta he käsitäisivät EU:n poliittisen toiminnan sisällön ja tukisivat sitä tietoisesti.
- helpottamaan sovellettavien poliittisten toimien mahdollista arviointia, parantamista ja tarkistamista siinä määrin kun kyseisillä toimilla on selvät tavoitteet, joita etenkin niiden välittömät kohderyhmät eivät aseta kyseenalaisiksi.
- parantamaan EU:n imagoa ja lisäämään sen arvovaltaa kansainvälisellä tasolla ja erityisesti Länsi-Balkanin alueella osoittamalla, että unioni ottaa huomioon alueen kansojen akuutit ja keskeiset tarpeet sekä tarjoaa niille tietoa, joka auttaa niitä lisäämään hyvinvointiaan.
- osoittamaan, että ETSK voi toimia alueella siltana eurooppalaisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja vastaavien paikallisten organisaatioiden välillä.

1 Tiivistelmä

1.1 ETSK:n huomiot

- Jugoslavian kriisin aikana EU menetti kansainvälisellä ja paikallisella tasolla huomattavan osan uskottavuudestaan sillä seurauksella, että unionia pidetään Länsi-Balkanin

alueella poliittisesti heikkona kansainvälisenä toimijana, joka ei edelleenkään ymmärrä täysin alueen todellista tilannetta eikä kykene koordinoimaan eri tahojen toimintaa.

- Useilla Länsi-Balkanin alueilla — erityisesti Kosovossa — turvallisuudentunne ja rauhantila eivät ole vielä vakiintuneet, ja etniset kiistat voivat milloin hyvänsä kiristää huomattavasti alueen tilannetta.
- Odotukset siitä, että Serbian ja Montenegron liitosta kehittyisi demokraattinen valtioliitto, eivät ole toteutuneet riittävän hyvin.
- Bosnia ja Hertsegovina ja Kosovo ovat kansainvälisten organisaatioiden luomia valtiorakennelmia, joiden pidempiaikainen säilyminen on epävarmaa.
- Kööpenhaminan kriteereitä on pidettävä peruskriteereinä, joista ei neuvotella.
- Paras tapa luoda asiaa koskeva integroitu eurooppalainen strategia on turvautua kansalaisyhteiskunnan ja sen organisaatioiden apuun, kun otetaan huomioon, että kansalaisyhteiskunta on varovasti alkanut hoitaa sille kuuluvia tehtäviä.
- Länsi-Balkanin maat tarvitsevat jatkuvaa välitöntä ja merkittävää asiantuntija-apua sekä taloudellista tukea (suorien ja epäsuorien ulkomaisten investointien tukeminen).
- Moniäänistä ja monenkeskistä vuoropuhelua on vahvistettava sekä luotava demokraattiset oikeudelliset puitteet kansalaisyhteiskunnan toiminnalle.
- Ensisijaisena välittömänä tavoitteena on korruption torjunta sekä oikeuslaitoksen kehittämien siten, että se voi toimia yhteiskunnan tukipilarina.
- Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toiminnan rahoitus on varmistettava.
- ETSK:n mielestä on välttämätöntä perustaa neuvoa-antavat sekakomiteat kaikkien Länsi-Balkanin alueen maiden kanssa heti kun olosuhteet sen sallivat.

1.2 ETSK:n rooli ja vastuut

- Merkittävän osaamisensa ja huomattavien henkilöresurssiansa vuoksi ETSK katsoo, että sillä on erityisen hyvät mahdollisuudet osallistua aikaisempaa aktiivisemmin edellä mainittujen politiikkojen kehittämiseen. Osoituksena siitä on komitean tekemä merkittävä aloite, jonka mukaan komitean tiloissa järjestetään vuonna 2006 keskustelufoorumi, johon osallistuu Länsi-Balkanin maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioita.
- Komitea on pyydettyä valmis tarjoamaan asianmukaisia palveluitaan yhteyksien luomiseksi Länsi-Balkanin alueen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja vastaavien eurooppalaisten organisaatioiden välille.
- Komissio voi hyödyntää ETSK:n osaamista paikallisten tiedotustilaisuuksien järjestämiseksi yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa erityisen kiinnostavista kysymyksistä. Lisäksi komitea voi toimia sillanrakentajana kansalaisyhteiskunnan ja sellaisten kansainvälisten organisaatioiden kuin Kansainvälisen valuuttarahaston, Maa-ilmankin ja Euroopan investointipankin välillä.
- Euroopan komission ja ETSK:n on laadittava järjestelmällisiä analyysejä ja tutkimuksia Länsi-Balkanin maiden yhteiskunnallisesta tilanteesta ja kansalaisyhteiskunnan tilanteen kehittymisestä sekä kannustettava ja tuettava tällaisten tutkimusten tekemistä.

1.3 ETSK:n suositukset ja ehdotukset

A) Suositukset Länsi-Balkanin maiden valtakunnallisille ja alueellisille poliittisille toimijoille

- ETSK suosittelee, että Länsi-Balkanin maat tehostavat yhteisön säännösten käyttöönottoa ja että niiden hallitukset nopeuttavat demokratisoimispyrkimyksiään.
- Kaikkien asianomaisten tahojen olisi osoitettava erityistä kunnioitusta kansallisia ja uskonnollisia vähemmistöjä kohtaan.

B) Suositukset EU:n poliittisille elimille

- Komission olisi tehostettava pyrkimyksiään toteuttaa vakautus- ja assosiaatiosopimukseen liittyvät menettelyt alueen muiden valtioiden kanssa. Lisäksi sen olisi osoitettava nykyistä voimakkaampaa poliittista tahtoa sekä parannettava poliittisten ja neuvoo-antavien elintensä koordinaatiota kaikkien Thessalonikin toimintasuunnitelman piiriin

kuuluvien kysymysten edistämiseksi.

- ETSK:n mielestä koulutus on tärkein ala, jolla Länsi-Balkanin maiden yhteiskuntia voidaan tukea ja kehittää.
 - Kosovon lopullisen valtiollisen aseman määrittäminen on elintärkeää alueen turvallisuudelle, rauhalle ja vakaudelle.
 - EU:n on ryhdyttävä arvioimaan työmarkkinajärjestöjen perussääntöjä ja tavoitteita.
- C) Suositukset Länsi-Balkanin maiden EU:hun kuuluville naapurivaltioille sekä eurooppalaisille kansalaisyhteiskunnan organisaatioille
- EU:n jäsenvaltioiden olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi.

2 Historiallinen katsaus kansalaisyhteiskunnan tilanteeseen Länsi-Balkanilla

2.1 Tässä kansalaisyhteiskunnan⁽¹⁾ tilannetta Balkanin alueella käsittelevässä lausunnossa keskitytään seuraaviin maihin: Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kroatia, entisen Jugoslavian tasavalta Makedonia sekä Serbia ja Montenegro, johon kuuluu Kosovo Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti.

2.2 Thessalonikin huippukokouksessa kesäkuussa 2003 EU vahvisti sitoutuneensa siihen, että Länsi-Balkanin maat voivat liittyä unioniin kun tilanne sen sallii⁽²⁾. Vakautus- ja assosiaatioprosessia (*Stabilisation and Association Process — SAP*) täydennettiin uusilla välineillä uudistusprosessin tukemiseksi. Samalla määritettiin lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoitteet, ja ensimmäiset Eurooppa-kumppanuudet hyväksyttiin vuonna 2004.

2.3 Alueen poliittiset olot ovat kuitenkin edelleen epävakaita. Epävakaudesta ovat osoituksena se, ettei Kosovon lopullista asemaa ole vielä ratkaistu, Serbian ja Montenegron suhteiden epävarmuus sekä Bosnia ja Hertsegovinan tilanteen hidastuminen, joka voi keskeytyä milloin tahansa.

2.4 ETSK:n yhteisryhmän vierailut Kroatiaan, Bosnia ja Hertsegovinaan (21.—22. maaliskuuta 2005), Serbia ja Montenegroon (26. toukokuuta 2005), entisen Jugoslavian tasavaltaan Makedoniaan sekä Albaniaan osoittivat, että kyseisissä maissa suhtaudutaan myönteisesti komitean järjestämään kansalaisyhteiskunnan foorumiin. Samalla kuitenkin korostui, että rakentavan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vuoropuhelun järjestäminen on vaikeaa, koska vuoropuheluun osallistuvat työmarkkinaosapuolet eivät ole aidosti edustavia ja koska eräiden kansalaisyhteiskunnan edustajina esiintyvien järjestöjen uskottavuudesta ja luotettavuudesta ei ole varmuutta⁽³⁾. Vaikka hallitusten ja kansalaisyhteiskunnan keskinäinen vuorovaikutus on asteittain lisääntynyt, vielä ei ole saavutettu tarvittavaa toiminnallista tasoa, jotta syntyisi todellisia tuloksia ja yhteisvaikutuksia.

⁽¹⁾ ETSK:n aikaisempien lausuntojen tavoin myös tässä asiakirjassa kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan 1) työntekijä- ja työnantajajärjestöjä, 2) muita taloudellisia ja yhteiskunnallisia eturyhmiä edustavia organisaatioita, 3) kansalaisjärjestöjä, 4) ruohonjuuritason organisaatioita ja 5) uskonnollisia yhdistyksiä.

⁽²⁾ ETSK:n lausunto "Kaakkois-Euroopan kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden kannustaminen toimintaan – Tähänastisia kokemuksia ja tulevia haasteita" (esittelijä: Clive Wilkinson) (EUVL C 208, 3.9.2003, s. 82).

⁽³⁾ ETSK:n lausunnot "Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rooli ja panos Euroopan rakentamisessa" (EYVL C 329, 11.11.1999) ja "Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta ja eurooppalainen hallintotapa – talous- ja sosiaalikomitean panos valkoisen kirjan valmisteluun" (EYVL C 193, 10.7.2001)

2.5 Demokraattisten instituutioiden heikkous, poliittiset olot ja turvallisuustilanne eivät toistaiseksi ole mahdollistaneet riippumattomien ja edustavien työmarkkinaosapuolten välistä järjestelmällistä vuoropuhelua. Paikallisyhteisöjen on ensin pohdittava asiaa omassa keskuudessaan, minkä jälkeen EU:n on tuettava prosessia, sillä unionilla on runsaasti kokemuksia ja teknistä tietämystä asiasta.

2.6 Tämä lausunto perustuu Zagrebissa pidetyn huippukouksen loppujulistukseen (marraskuu 2000), Thessalonikin toimintasuunnitelmaan (kesäkuu 2003) sekä kaikkiin muihin EU:n toimielinten tekemiin, Balkanin aluetta koskeviin aloitteisiin. Erityishuomiota kiinnitetään taloudellisiin, poliittisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin kysymyksiin.

2.7 Asianomaisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden nykyinen tilanne ei juuri poikkea siitä, minkälaiseksi se kuvattiin ETSK:n edellisessä asiaa käsitelleessä lausunnossa, jonka aiheena oli "Kansalaisyhteiskunnan rooli unionin uudessa Länsi-Balkanin strategiassa" (*). Niiden tilannetta voidaan kuvata pääpiirteittäin seuraavasti:

- Ammattijärjestöt pyrkivät jatkuvasti ja päättäväisesti täyttämään uudet tehtävänsä vapaassa talousjärjestelmässä ja yhteiskunnassa, jossa yksityissektorin tehtävänä on turvata moderni kehitys.
- Työnantajajärjestöt pyrkivät vapautumaan valtiovallan holhouksesta, johon ne valtion omistaja-aseman vuoksi aikaisemmin joutuivat. Nykyisessä uudessa tilanteessa yritetään päästä eroon siitä erityisroolista, joka valtiovallalla on aikaisempien järjestelmien romahtamisen jälkeen ollut yritysten perustamisessa ja uuden yrittäjyyden luomisessa, kun kansainväliset rahoittajat ovat rahoittaneet kyseistä toimintaa avokätisesti.
- Kansalaisjärjestöjen toiminta on monipuolista mutta usein tehotonta. Sen vuoksi niiden yhteistyön koordinoitua olisi parannettava.

2.8 Alueen yleinen yhteiskunnallinen tilanne on edelleen ongelmallinen. Edistysaskeleista huolimatta yhteiskunnallisia ja poliittisia instituutioita ja rakenteita ei vielä ole onnistuttu vahvistamaan. Sota synnytti erittäin jyrkkiä jakolinjoja, joita ei toistaiseksi ole onnistuttu ylittämään. Näin ollen kansainvälisten ja eurooppalaisten organisaatioiden pyrkimykset tilanteen parantamiseksi eivät ole johtaneet odotettuihin tuloksiin muun muassa siksi, että puuttuu yhtenäinen työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelua koskeva malli, jossa

(*) ETSK:n lausunnot "Kansalaisyhteiskunnan rooli unionin uudessa Länsi-Balkanin strategiassa" (esittelijä: Roberto Confalonieri) (EUVL C 80, 30.3.2004, s. 158) ja "Kaakkois-Euroopan kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden kannustaminen toimintaan – Tähänastisia kokemuksia ja tulevia haasteita" (esittelijä: Clive Wilkinson) (EUVL C 208, 3.9.2003, s. 82).

kansalaisyhteiskunnan eri ryhmien ja organisaatioiden oikeudet, toimivaltuudet ja velvollisuudet määriteltäisiin täysin selvästi.

3 Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yleinen tilanne

3.1 Työmarkkinaosapuolet

Länsi-Balkanin alueella solmittavien vapaakauppasopimusten yhteydessä olisi varmistettava alueen maiden työmarkkinaosapuolten virallinen edustus sekä luotava samalla yhtenäiset kansallisen tason edustusrakenteet.

Perusrakenteiden kehittämiseen tähtäävät unionin ohjelmat (*) ovat erittäin tärkeitä erityisesti alueella toimiville työntekijä- ja työnantajajärjestöille. Alueiden välisessä yhteistyössä on välttämätöntä soveltaa parhaita käytäntöjä, kun otetaan huomioon, että työmarkkinaosapuolten on ryhdyttävä käsittelemään alueellisia ongelmia yhteistyössä, kun vuoden 2006 aikana siirrytään soveltamaan yhtä ainoaa vapaakauppasopimusta.

Julkisen sektorin saaminen mukaan vaatii Länsi-Balkanin maissa usein suuria ponnistuksia. Sen vuoksi on varmistettava yksityisen ja julkisen sektorin välinen vuoropuhelu ja sitä on edistettävä.

3.2 Muut organisaatiot

Länsi-Balkanin maissa jo toimivat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voidaan jakaa seuraaviin neljään yleiseen kategoriaan: a) aikaisempia yhteiskuntajärjestelmiä vastustamaan perustetut organisaatiot, b) kansalaisjärjestöt, joiden toiminta on pelkästään lahjoitusten varassa ja jotka on perustettu toteuttamaan kansainvälisiä kehitysyhteistyöohjelmia, c) erittäin pitkälle erikoistuneet organisaatiot, joiden toiminnan kohteina ovat tavallisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat ryhmät sekä d) maatalousjärjestöt.

Kyseisten organisaatioiden elinkelpoisuus sekä niiden riippumattomuus lahjoittajista ovat tärkeimpiä kysymyksiä, joihin on löydettävä ratkaisu lähitulevaisuudessa. Suurin osa pidempään toimineista, poliittiseen vuoropuheluun osallistuvista valtiovallasta riippumattomista organisaatioista kuuluu ensimmäiseen kategoriaan. Siihen kuuluu laajasti tunnettuja organisaatioita, joilla on kuitenkin suuria ongelmia säilyttää taloudellinen elinkelpoisuutensa. Toiseen kategoriaan kuuluu lukuisia paljon vähemmän tunnettuja organisaatioita, ja näyttää siltä, että ne on perustettu siksi että voitaisiin vastata lahjoittajayhteisön esittämiin toiveisiin. Onkin ilmeistä, että ilman lahjoittajia suurin osan näistä organisaatioista katoaisi.

Valmiuksien parantaminen sekä yhteistyön kehittäminen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välillä ja aluetasolla ovat kysymyksiä, joihin on löydettävä ratkaisu. Tärkein kysymys on kuitenkin se, miten täytetään valtava aukko, joka syntyy, kun kansainvälinen rahoitus vähenee eikä kansallisia rahoituslähteitä vielä ole käytettävissä. Todellisenä vaarana on, että suuri osa kansalaisyhteiskunnan toiminnan ansiosta syntyneestä sosiaalisesta pääomasta menetetään ja palataan väkivallan käyttöön.

(*) Esim. CARDS-ohjelma (yhteisön avustushjelma jälleenrakennusta, kehittämistä ja vakauttamista varten), neuvoston asetus (EY) N:o 2666/2000, 5.12.2000.

4 Alueen rakenteelliset ongelmat ja niiden vaikutus järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen

4.1 Korruptio

Alueen vaikein rakenteellinen ongelma on korruptio. Se johtuu julkisen hallinnon tehottomuudesta, uskottavien ja tehokkaiden institutionaalisten ja oikeudellisten puitteiden puuttumisesta, riippumattoman oikeuslaitoksen puuttumisesta, huonosta taloudellisesta tilanteesta, köyhyydestä sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden todellisten vaikutusmahdollisuuksien puutteesta.

4.2 Ihmisoikeuksien, yksilön oikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien loukkaukset

Tällä hetkellä ongelmana on se, että huolimatta Yhdistyneiden Kansakuntien pyrkimyksistä — jotka eivät kuitenkaan aina johda toivottuihin tuloksiin — viranomaiset loukkaavat edelleen järjestelmällisesti yksilöoikeuksia. Vakavin ongelma on kuitenkin se, ettei oikeuslaitos näytä tässä tilanteessa ymmärtävän rooliaan eikä hoitavan sille kuuluvia tehtäviä.

Länsi-Balkanin maiden integroiminen aluksi Euroopan neuvoston institutionaalisiin puitteisiin olisi myönteinen askel. Useissa tapauksissa poliittista tahtoa kyseisten puitteiden todelliseen soveltamiseen ei kuitenkaan ole, ja vähemmistökyseismysten ja uskonnollisten kiistojen sekoittuminen yhteiskunnalliseen vuoropuheluun tekee lähentymistä ja sovintoa edistävän yleisen ilmapiirin luomisen erityisen vaikeaksi.

4.3 Julkishallinnon tehottomuus

Perussyynä Balkanin alueen huonoon hallintoon on jyrkkä sisäinen poliittinen vastakkainasettelu ja siitä johtuva yhteiskunnallinen ja poliittinen epävakaus. Epävakaus ilmenee vakavina puutteina julkisen hallinnon toiminnassa, mikä puolestaan lisää vastuuttomuutta ja korruptiota. Kansainvälisen yhteisön ja unionin pyrkimykset ajanmukaistaa alueen julkishallintoa eivät tähän mennessä ole johtaneet merkittäviin tuloksiin.

4.4 Kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävän vuoropuhelun puuttuminen

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa käytävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu⁽⁶⁾ edellyttää oikeudellisten puitteiden lisäksi myös asianomaisten osapuolten keskinäistä kunnioitusta, valmiutta ymmärtää ja sovitella eriäviä näkemyksiä sekä ennen kaikkea kulttuuria, joka mahdollistaa kompromissiratkaisun löytämisen kaikenlaisiin kiistakysymyksiin. Länsi-Balkanin maissa ei koskaan ole käyty todellisia työmarkkinaosapuolten vuoropuheluita. Syynä tähän ovat olleet autoritääriset hallitukset sekä niiden tukahduttavan valvonnan alla toimineet pseudo-organisaatiot. Epäilemättä kestää melko kauan luoda riittävän laadukas ja toimiva työmarkkinaneuvottelujärjestelmä.

4.5 Kansalaisyhteiskuntaa edustavien uskottavien organisaatioiden tarve

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suuri määrä herättää perusteltuja kysymyksiä alueen todellisesta yhteiskunnallisesta

⁽⁶⁾ Työllisyyden, sosiaali- ja tasa-arvoasioiden pääosaston Skopjessa 6.—7. lokakuuta 2005 järjestämä konferenssi työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämiseksi Länsi-Balkanin maissa.

tilanteesta. Useat kyseisistä organisaatioista on perustettu niiden toimintaa rahoittavien kansainvälisten järjestöjen pyynnöstä tai kehotuksesta, ja ne tekevät usein valtion puolesta valtion vastuulle kuuluvaa sosiaalityötä. Joidenkin organisaatioiden perustajina on puolestaan ollut kansainvälisiä kansalaisyhteiskunnan organisaatioita tai kansalaisjärjestöjä, jotka myös vaikuttavat suoraan niiden toimintaan. Lisäksi eräät organisaatiot on perustettu paikallisten aloitteiden pohjalta, joiden taustalla saattaa olla puoluepoliittisia, kansallismielisiä, vähemmistöjen asemaan liittyviä tai uskonnollisia etunäkökohtia.

5 ETSK:n huomiot Länsi-Balkanin alueen yhteiskunnallisesta, poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta sekä asiaa koskevasta EU:n strategiasta

5.1 Jugoslavian kriisin ja entisen Jugoslavian liittovaltion alueella käydyn sodan aikana EU menetti kansainvälisellä ja paikallisella tasolla huomattavan osan uskottavuudestaan, koska se ei ryhtynyt konkreettisiin poliittisiin toimenpiteisiin.

5.2 Euroopan komission tulisi vakautus- ja assosiaatioprosessin yhteydessä laatia nykyistä selkeämpi poliittinen strategia ja vahvistaa läsnäoloaan Länsi-Balkanin alueella. Komission tulisi lisätä sitoutumistaan, jotta sen toiminta olisi laadukkaampaa ja sen imago alueella paranisi.

5.3 On syytä huomauttaa, että useilla Länsi-Balkanin alueilla — erityisesti Kosovossa⁽⁷⁾ — turvallisuudentunne ja rauhantila eivät kansallisuusiistojen vuoksi vieläkään ole päässeet vakiintumaan. Myöskään odotukset siitä, että Serbian ja Montenegron liitosta kehittyisi demokraattinen valtioliitto, eivät ole toteutuneet⁽⁸⁾.

5.4 Huomattakoon, että Bosnia ja Hertsegovina ja Kosovo ovat kansainvälisten organisaatioiden luomia valtiorakennelmia, joiden pidempiaikainen säilyminen on epävarmaa. Niitä koskeviin poliittisiin ongelmiin onkin löydettävä välittömästi todellinen ratkaisu, joka takaa taloudellisen hyvinvoinnin, vähemmistöjen ja uskonnollisten ryhmien oikeuksien suojelun sekä poliittisten rakenteiden vahvistamisen. Kansainvälisten organisaatioiden on oltava ratkaisun takuumiehinä. Yhdistyneiden Kansakuntien johdolla vuonna 2005 käynnistetyt monenväliset neuvottelut Kosovon tulevasta asemasta ovat ainoa toivo kyseisen räjähdysherkän ongelman ratkaisemiseksi.

5.5 ETSK:n mielestä EU:n tulisi lisätä läsnäoloaan alueella harjoittamalla päättävistä ja käytännönläheistä tiedotus- ja viestintäpolitiikkaa. Lisäksi unionin on selkeytettävä alueella harjoittamaansa politiikkaa sekä selvitettävä, minkälainen hinta kyseisten maiden on maksettava päästäkseen EU:n jäseniksi⁽⁹⁾.

5.5.1 Kööpenhaminan kriteereitä pidetään peruskriteereinä, joista ei neuvotella myöskään EU:n jäseniksi pyrkivien Länsi-Balkanin maiden kanssa. Komitea huomauttaa kuitenkin, että liittymisprosessin todellista edistymisen ja Kööpenhaminan kriteerien täyttymisen varmistamiseksi EU:n on mekanismiensa avulla pyrittävä suoraan vaikuttamaan Länsi-Balkanin maiden institutionaalisiin puitteisiin sekä yhteisön säännösten käytännön soveltamiseen.

⁽⁷⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma P6_TA(2005)0131 alueellisen yhdentymisen tilanteesta Länsi-Balkanilla.

⁽⁸⁾ Itävallan EU-puheenjohtajakausi 2006 – liittovaltion ulkoasiainministeriö – 23. marraskuuta 2005 – Eurooppa-asiat.

⁽⁹⁾ ETSK:n lausunto "Kansalaisyhteiskunnan rooli unionin uudessa Länsi-Balkanin strategiassa" (esittelijä: Roberto Confalonieri) (EUVL C 80, 30.3.2004, s. 158).

5.6 Edellä mainitun perusteella paras tapa kehittää asiaa koskeva integroitu eurooppalainen strategia on turvautua kansalaisyhteiskunnan ja sen organisaatioiden apuun. Tarkemmin sanottuna järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden varmistaa, että pitkäaikaisen muutosprosessi etenee tasaisesti ja että yhteistyö- ja interventio-ohjelmat osoittautuvat niiden lopullisille kohteille todella tuloksellisiksi.

5.7 Käytössään olevien tietojen ja erityisesti Länsi-Balkanin aluetta käsittelevän alakomitean perustamisen jälkeen asiasta saamiensa kokemusten perusteella ETSK tekee seuraavat huomiot:

5.7.1 Rotuun tai etniseen alkuperään perustuvat kiistat voivat milloin tahansa huomattavasti kiristää Länsi-Balkanin tilannetta, sillä pinnan alla kytee jännitteitä, jotka voivat äkillisesti purkautua.

5.7.2 Kansalaisyhteiskunta⁽¹⁰⁾ on varovasti alkanut hoitaa sille kuuluvia tehtäviä. Sen toiminta perustuu kuitenkin tavallisesti ulkomaisten rahoittajien tukeen, ja joissakin tapauksissa siltä puuttuu tarvittava taitotieto ja uskottavuus.

5.7.3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan hyväksyminen on perusedellytys, joka kaikkien alueen valtioiden on hyväksyttävä, jos ne haluavat tiivistää yhteyksiään unioniin.

5.7.4 Länsi-Balkanin maat tarvitsevat jatkuvaa, suoraa ja merkittävää taloudellista tukea sekä asiantuntija-apua, jotta ne voivat vahvistaa vastaperustettuja instituutioitaan sekä luoda tarvittavan demokraattisen ilmapiirin. Avun on oltava nykyistä paremmin koordinoitua, ja EU:n on tiivistettävä yhteistyötään Euroopan jälleerakennusviraston ja alueella toimivien EU:n lähetystöjen välillä.

5.7.5 Moniäänisen ja monenkeskisen vuoropuhelun vahvistaminen sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaa säätelevien demokraattisten oikeudellisten puitteiden luominen ja niiden käytännön soveltaminen ovat perusedellytyksenä sille, että Länsi-Balkanin maiden yhteiskunnallis-taloudellinen elämä voi normalisoitua.

Erityisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistaminen vaatii

- a) työmarkkinaosapuolten roolin tunnustamista
- b) työmarkkinaosapuolten riippumattoman aseman tunnustamista
- c) sen periaatteen kunnioittamista, että edustusjärjestöillä on oikeus saada riittävästi tietoa, niitä kuullaan ja niillä on mahdollisuus esittää näkemyksensä kaikista taloudellisista ja sosiaalisista kysymyksistä.

5.7.6 Myös korruptiota vastaan on taisteltava laitimalla tiukoja mutta mahdollisuuksien mukaan yksinkertaisia sääntöjä sekä varmistamalla uuden teknologian avulla niiden poikkeukseton noudattaminen.

5.7.7 Lisäksi on huolehdittava kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rahoittamisesta, sillä rahoitusongelmat ovat pahin

este kyseisten organisaatioiden ja erityisesti vuoropuhelun kehittämislle.

5.7.8 Oikeuslaitoksesta on tehtävä yhteiskunnan tukipilari. Oikeuslaitos tarvitsee erityistukea ja -vahvistusta, jotta se kykenee hoitamaan institutionaalisia tehtäviään eurooppalaisen mallin mukaisesti.

5.7.9 Alueen valtioiden keskinäinen yhteistyö on tärkeässä asemassa pyrittäessä varmistamaan kokonaisvaltainen ja integroitu siirtyminen yhteisön säännösten soveltamiseen. Tällainen yhteistyö auttaa myös huomattavasti lieventämään jännitystä, minkä lisäksi se luo uusia kehitys- ja vaurastumismahdollisuuksia.

5.7.10 Kulttuurien, uskontojen ja kansojen välisen vuoropuhelun tulee auttaa luomaan yhteys- ja viestintäkanavia Länsi-Balkanin maiden välille. Alueen uskonnollisten johtajien tulisi olla tässä asiassa keskeisessä roolissa purkamalla jännitteitä sekä tukemalla pyrkimyksiä vuoropuhelun vahvistamiseksi.

5.7.11 ETSK katsoo, että alueen talouskasvu voidaan turvata tukemalla suoria ulkomaisia investointeja sekä välttämättömiä yksityistämistoimia, joiden ansiosta alueelle siirtyy pääomia ja taitotietoa. Lisäksi ne auttavat pienentämään julkista sektoria sekä käynnistämään merkittäviä myönteisiä prosesseja kaikkien akuuttien sosiaalisten ja poliittisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää institutionaalisten puitteiden lisäksi sitä, että pankit toimivat uskottavasti ja että ne noudattavat tunnustettuja ja hyväksytyjä kansainvälisiä sääntöjä, jotta korruptiota voidaan torjua sen kaikissa muodoissa (mm. rahanpesu ja salakuljetus).

Euroopan keskuspankilla ja Euroopan investointipankilla olisi oltava erityinen koordinoititehtävä alueella.

5.7.12 Kansainvälisten organisaatioiden (mm. Kansainvälisen valuuttarahaston, Maailmanpankin, Kansainvälisen työjärjestön ja Yhdistyneiden Kansakuntien) olisi tiivistettävä yhteistyötään kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden kanssa, jotta niiden asemaa Länsi-Balkanin alueen yhteiskunnissa voitaisiin vahvistaa.

5.7.13 ETSK on havainnut, että EU:n eri tahojen työskentelyn koordinointi alueella on vähitellen parantunut. Euroopan jälleerakennusvirasto (*European Agency for Reconstruction*, EAR) hallinnoi satojen miljoonien eurojen arvoisia ohjelmia, joista eräät edellyttävät tai niihin sisältyy henkilöresurssien kehittämistä tai etenkin työvoiman kouluttamista. Lisäksi tulee mainita Euroopan koulutussäätiön (*European Training Foundation*, ETF) ja Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämisskeskuksen (*European Centre for the Development of Vocational Training*, Cedefop) toiminta. Euroopan koulutussäätiön kanssa tekemänsä erinomaisen yhteistyön sekä läheisen sijaintinsa ansiosta Cedefop voisi tarjota monipuoliset kokemuksensa ja osaamisensa alueen maiden käyttöön. EU:n elinten lisäksi tulisi korostaa vakaussopimuksen roolia, vaikka sen tulevaisuudesta ei edelleenkaan ole selvyyttä, mikä saattaa heikentää vakaussopimuksen vaikutusta Länsi-Balkanin alueella.

⁽¹⁰⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma P6_TA(2005)0131.

6 ETSK:n ehdotukset ja suositukset

6.1 ETSK:n rooli ja vastuut

Tarvitaan uutta lähestymistapaa Länsi-Balkanin alueen nykyisen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen todellisuuden lähentämiseksi — kansalaisyhteiskunnan ehdoilla — yhteisön vastaavaan säännöstöön, ja koko prosessia on tarkasteltava uudesta näkökulmasta. Ensinnäkin on hyödynnettävä EU:n suuren laajentumisen yhteydessä neuvoo-antavissa sekakomiteoissa asiasta saatuja kokemuksia sekä lisättävä Euroopan järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistumista kaikkiin asiaa koskevien poliittisten toimien valmistelua ja kehittämistä koskeviin prosesseihin. Lisäksi tarvitaan EU:n sekä Länsi-Balkanin maiden järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan entistä järjestelmällisempää ja selkeästi organisoitua osallistumista EU:n ja Balkanin maiden hallitusten välisiin poliittisiin neuvotteluprosesseihin. Tarvitaan myös alue- ja tavoitekohtaisia integroituja toimenpiteitä.

6.1.1 ETSK:lla on merkittävää osaamista⁽¹⁾ ja huomattavia henkilöresursseja, jotka se on hankkinut kymmenen uuden jäsenvaltion kanssa niiden EU-jäsenyysneuvotteluiden aikana neuvoo-antavissa sekakomiteoissa tehdyn työn yhteydessä sekä osallistumalla Bulgarian, Romanian ja Turkin kanssa toiminnassa olevien sekakomiteoiden työskentelyyn. Sen vuoksi komitea pitää itseään erityisen sopivana tahona osallistumaan edellä mainittujen politiikkojen kehittämiseen tekemällä yhteistyötä alueiden komitean kanssa sekä osallistumalla yhteisten aloitteiden organisoimiseen alueella.

6.1.2 Erityisesti Länsi-Balkanin aluetta käsittelevän alakomitean perustamisen jälkeen ja sen jäsenten alueelle tekemien vierailujen tuloksena ETSK on saanut arvokasta tietoa ja luonut hyödyllisiä suhteita, joiden avulla komitea voi edistää niitä Thessalonikin toimintasuunnitelman keskeisiä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tavoitteita, joiden saavuttaminen edellyttää eurooppalaisten toimintatapojen ja näkemysten entistä aktiivisempaa ja nopeampaa omaksumista Länsi-Balkanin maissa.

6.1.3 Edellä mainituista syistä ETSK pitää tärkeänä aloitetaan järjestää vuonna 2006 komitean tiloissa keskustelufoorumi, johon osallistuu Länsi-Balkanin maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, sillä foorumi loisi suoran yhteyden alueen kaikkien merkittävien organisaatioiden sekä ETSK:n ja yleisemmin unionin elinten välille. ETSK pyytää komiteaa tuke-

⁽¹⁾ ETSK on toistaiseksi laatinut seuraavat Länsi-Balkanin aluetta käsittelevät asiakirjat: 1) tiedonanto aiheesta "Euroopan unionin ja tiettyjen Kaakkois-Euroopan maiden väliset suhteet", hyväksytty 23.7.1998, esittelijä: Georgios Sklavounos (CES 1025/98 fin), 2) oma-aloitteinen lausunto aiheesta "Inhimillisten voimavarojen kehittäminen Länsi-Balkanin alueella", esittelijä: Georgios Sklavounos (EYVL C 193, 10.7.2001, s. 99), 3) toimintasuunnitelma aiheesta "Kulttuurin ja sosiaalidialogin sekä kansalaisyhteiskunnan ja sen verkostojen osallistumisen edistäminen Kaakkois-Euroopan alueella" yhdessä Euroopan koulutussäätiön ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n kanssa, 4) oma-aloitteinen lausunto aiheesta "Kaakkois-Euroopan kansalaisyhteiskuntaa edustavien organisaatioiden kannustaminen toimintaan – Tähänastisia kokemuksia ja tulevia haasteita", esittelijä: Clive Wilkinson (EUVL C 208, 3.9.2003, s. 82), 5) valmistelevala lausunto aiheesta "Kansalaisyhteiskunnan rooli unionin uudessa Länsi-Balkanin strategiassa", esittelijä: Roberto Confalonieri (EUVL C 80, 30.3.2004, s. 158) sekä 6) lausunto "Laajempi Eurooppa ja naapuruus: uusi kehys suhteille EU:n itäisiin ja eteläisiin naapureihin", esittelijä: Karin Alleweldt (EUVL C 80, 30.3.2004, s. 148).

maan kaikin käytettävissä olevin keinoin kyseistä aloitetta sekä muita aloitteita, joiden tarkoituksena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa edustavia organisaatioita valtakunnallisella ja aluetasolla, sekä ottamaan asianmukaisesti huomioon foorumin tulokset.

6.1.3.1 ETSK:n tarkoituksena on pyydettyä tarjota asianmukaisia palveluitaan yhteyksien luomiseksi Länsi-Balkanin alueen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja vastaavien eurooppalaisten organisaatioiden välille, jotta voidaan edistää taitotiedon siirtämistä sekä tehostaa kyseisten organisaatioiden toimintaa Länsi-Balkanin maissa.

6.1.3.2 Samalla ETSK on erityisen kiinnostunut niiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tilanteesta, joilla on rahoitusvaikeuksia tai joiden omat varat eivät riitä toimintakustannusten kattamiseen. Sen vuoksi komitea kannattaa tällaisten organisaatioiden tukemista vakaussopimuksen toteuttamisen yhteydessä.

6.1.3.3 ETSK on kiinnostunut myös Länsi-Balkanin maiden maaseutuväestön ongelmista. Sen vuoksi komitea kehottaa komissiota perehtymään erityisen tarkoin kyseisiin ongelmiin sekä tarjoamaan alueen maille tietoa ja erityisosaamista, jota tarvitaan alkutuotannon ajanmukaistamiseksi.

6.1.3.4 ETSK:n mielestä talousuudistusten ja talouskasvun edistäminen on perustekijä pyrittäessä ratkaisemaan alueen rakenteelliset ongelmat. Pk- ja maaseutuyritysten tukeminen⁽²⁾ niitä edustavien organisaatioiden välityksellä on perusedellytys alueen taloudellisen hyvinvoinnin turvaamiselle, ja se voidaan toteuttaa soveltamalla EU:n jäsenvaltioissa jo käytössä olevia parhaita käytäntöjä. ETSK:lla on tarvittavaa taitotietoa ja henkilöresursseja, jotta se voi tukea tällaisia hankkeita.

6.1.3.5 Kyseisen tavoitteen edistämiseksi ETSK voisi yhteistyössä komission kanssa osallistua kansalaisyhteiskunnan kanssa järjestettäviin valtakunnallisiin ja paikallisiin tiedotustilaisuuksiin.

6.1.3.6 ETSK voisi auttaa levittämään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kannalta merkityksellistä tietoa kansainvälisten organisaatioiden toiminnasta Länsi-Balkanilla. Lisäksi se voisi kehittää ILO:n pääjohtajan ja ETSK:n puheenjohtajan antaman yhteisen julistuksen mukaisesti yhteisiä toimia ILO:n kanssa erityisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun voimistamiseksi kyseisellä alueella.

⁽²⁾ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Länsi-Balkan ja Euroopan yhdentyminen (KOM(2003) 285 lopullinen – 21.5.2003).

6.1.3.7 Euroopan komission ja ETSK:n on laadittava järjestelmällisiä analyysejä ja tutkimuksia Länsi-Balkanin maiden yhteiskunnallisesta tilanteesta ja kansalaisyhteiskunnan tilanteen kehittymisestä sekä kannustettava ja tuettava tällaisten tutkimusten tekemistä. Tutkimuksissa olisi ennen kaikkea keskityttävä hankkeiden tuloksiin suhteessa niiden vaatimien investointien määrään. Sen vuoksi voitaisiin käyttää indikaattoreita (tai niiden puuttuessa luoda uusia indikaattoreita) ”kovien” (*hard*) sekä ”pehmeiden” (*soft*) investointien vaikutuksien mittaamiseksi, jotta voidaan yksilöidä EU:n tähänastisten toimintalinjojen ja toimenpiteiden mahdollisia heikkouksia tai puutteita sekä tehdä niihin tarvittavia parannuksia tai tarkistuksia (esim. kansalaisyhteiskunnan eri organisaatioiden luokittelu eräiden perusominaisuuksien mukaan [esim. perustamissytyt ja -motiivit, toiminnan tarkoitus, perussäännöt, maantieteellinen toiminta-alue, toimintatavat ja valvontamekanismit, rahoituksen suuruus, rahoituslähteet ja -osuudet jne.]).

6.2 ETSK on olosuhteiden sallissa valmis perustamaan neuvoo-antavat sekakomiteat alueen kaikkien maiden kanssa.

6.3 Niiden kokemusten ja tietojen perusteella, jotka ETSK on saanut pitäessään yllä yhteyksiä Länsi-Balkanin maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin, komitea antaa seuraavat tapauskohtaiset suositukset:

6.3.1 Suositukset Länsi-Balkanin maiden kansallisille ja alueellisille poliittisille toimijoille

6.3.1.1 ETSK suosittaa, että Länsi-Balkanin maat kiinnittävät nykyistä enemmän huomiota etenkin yksilön oikeuksia sekä sosiaalisia ja kollektiivisia oikeuksia koskevaan yhteisön sääntöön laatimalla samanlaiset väliaikaiset kansalliset kehittämissuunnitelmat kuin minkä Turkki on laatinut, jotta ne voivat valmistautua EU:n tulevan avun vastaanottamiseen.

6.3.1.2 Komitea kehottaa Länsi-Balkanin maiden hallituksia tehostamaan pyrkimyksiään demokratian edistämiseksi ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tukemiseksi vahvistamalla vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa.

6.3.1.3 ETSK kehottaa kaikkia asianomaisia osapuolia osoittamaan erityistä kunnioitusta kansallisia ja uskonnollisia vähemmistöjä kohtaan turvaamalla vähemmistöihin kuuluvien uskonnolliset, poliittiset ja yksilönoikeudet sekä suojelemalla uskonnollisia ja kulttuurisia muistomerkkejä.

6.3.1.4 ETSK on tyytyväinen siihen, että asiaa koskevien prosessin toteuttamisessa on edetty kaikkien vakautus- ja assosiaatiosopimusten piiriin kuuluvien maiden kanssa.

6.3.2 Suositukset EU:n poliittisille elimille

6.3.2.1 ETSK toteaa, että taitotiedon sekä oikeudellisten puitteiden puuttumisen vuoksi alueella on erittäin vaikeita tasa-arvo-ongelmia sekä ympäristön, kuluttajien ja vähemmistöryhmien suojelua koskevia ongelmia. Komitea kehottaakin komissiota auttamaan Länsi-Balkanin maita nopeuttamaan välttämättömien uudistusten toteuttamista.

6.3.2.2 Jotta voidaan käynnistää prosesseja EU:n ja Länsi-Balkanin maiden suhteiden vahvistamiseksi entisestään ja kun otetaan huomioon Kroatian ja Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kanssa allekirjoitetut vakaus- ja yhteistyösopimukset, ETSK kehottaa komissiota tehostamaan pyrkimyksiään myös loppujen alueen maiden integroimiseksi prosessiin sekä osoittamaan nykyistä voimakkaampaa poliittista tahtoa ja parantamaan toimiansa koordinoitua kaikkien Thessalonikin toimintasuunnitelman piiriin kuuluvien kysymysten edistämiseksi⁽¹³⁾.

6.3.2.3 Komitea pitää etenkin Thessalonikin toimintasuunnitelmaa merkittävänä yhteistyöasiakirjana. Sitä on kuitenkin ajantasaistettava jatkuvasti.

6.3.2.4 ETSK:n mielestä koulutus on tärkein ala, jolla EU voi tukea Länsi-Balkanin maiden yhteiskuntia. Koulutusta parantamalla ja lukutaidottomuutta vähentämällä voidaan oleellisesti lieventää vaikeita kansallisia, uskonnollisia ja vähemmistökiistoja, ja yhdessä taloudellisen hyvinvoinnin edistämisen ja demokraattisten instituutioiden vahvistamisen kanssa se auttaa Länsi-Balkanin kansoja parantamaan hallintonsa tasoa. Komissiolla voi olla erityisen merkittävä rooli koulutus- ja kulttuuri-kysymyksissä: se voi kehittää erityistukiohjelmaa, joihin sisältyy tieteellisen henkilöstön vaihtoa ja uusien tutkijoiden kouluttamista.

6.3.2.5 Edellä mainittujen seikkojen valossa on syytä painottaa voimakkaasti sitä geopolittista, taloudellista ja sosiaalista aukkua, joka uhkaa EU:n näkökulmasta syntyä, jos Länsi-Balkanin maat pysyvät unionin rakenteiden ulkopuolella.

6.3.2.6 Sen vuoksi suositetaan, että koko Länsi-Balkanin alue sisällytetään EU:n kehittämisstrategiaan vahvistamalla vakautus- ja assosiaatioprosessia sekä ryhtymällä tarvittaessa lisätoimenpiteisiin alueen erityisongelmien ratkaisemiseksi.

6.3.2.7 Lisäksi suositetaan, että koordinaatiota EU:n poliittisten elinten sekä neuvoo-antavien elinten (ETSK ja alueiden komitea) välillä parannetaan, jotta voidaan luoda olosuhteet, jotka mahdollistavat kyseisen ohjelman mahdollisimman tehokkaan kehittämisen.

6.3.2.8 ETSK katsoo, että Kosovon valtiollisen aseman lopullinen määrittäminen on ratkaisevan tärkeää alueen rauhalle ja vakaudelle. Komitea kehottaa neuvostoa, komissiota ja Euroopan parlamenttia tukemaan Yhdistyneiden Kansakuntien ja YK:n pääsihteerin erityisvälittäjän pyrkimyksiä asiassa.

6.3.2.9 EU:n tulisi alkaa soveltaa erityistä viisumikäytäntöä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja sitä edustavien organisaatioiden edustajiin sekä osoittaa yleisemminkin joustavuutta asiassa⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Länsi-Balkanin aluetta koskeva Thessalonikin toimintasuunnitelma: otteita yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvoston peräkkäisten kokousten päätelmistä, 16. kesäkuuta 2003.

⁽¹⁴⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma P6_TA(2005)0131.

6.3.2.10 EU:n on ryhdyttävä arvioimaan muun muassa työmarkkinajärjestöjen perussääntöjä, tavoitteita, järjestäytymisiä ja toimintatapoja, toiminta-alueita (toimivatko ne julkisella vai yksityisellä sektorilla) sekä edustavuuden asetusta (edustavatko ne kaikilla vai vain tietyillä aloilla toimivia yrityksiä tai työntekijöitä), jotta voidaan varmistaa, että Euroopan unionin yhteistyökumppaneina on uskottavia organisaatioita. Tällaisten analyysien teko helpottuisi entisestään, jos EU asettaisi asian kannalta välttämättömien tietojen keräämisen ja julkaisemisen (eli avoimuuden) ehdottomaksi edellytykseksi sille, että julkiset tai yksityiset toimijat tai kansalaisyhteiskuntaa edustavat organisaatiot voivat saada minkäänlaista tukea unionilta.

EU:n toimielimet (esim. komissio tai ETSK) voivat tehdä kyseiset analyysit itse tai ne voidaan teettää kokonaan tai osittain unionin elinten ulkopuolella.

6.3.3 Suositukset Länsi-Balkanin maiden EU:hun kuuluville naapurivaltioille sekä eurooppalaisille kansalaisyhteiskunnan organisaatioille

6.3.3.1 ETSK suosittaa, että unionin jäsenvaltiot (esim. Italia, Unkari, Slovenia ja Kreikka) ryhtyvät toimenpiteisiin Länsi-Balkanin maiden kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi erityisesti strategisissa kysymyksissä sekä kysymyksissä, jotka koskevat henkilöresurssien hyödyntämistä, hallinnon kehittämistä sekä institutionaalisten ja oikeudellisten puitteiden eurooppalaistamista.

6.3.3.2 ETSK suosittaa samalla, että lisätään entisestään eurooppalaisten työmarkkinajärjestöjen ja yleisemmin eurooppalaisten järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tietoisuutta ja aktivointia, jotta voidaan edistää Länsi-Balkanilla toimivien vastaavien organisaatioiden osallistumista asiaa koskeviin eurooppalaisiin rakenteisiin ja toimintoihin.

6.3.3.3 Huomautettakoon, että Länsi-Balkanin alueen ympärillä sijaitsevien jäsenvaltioiden toimenpiteiden sekä eurooppalaisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vastaavien toimien on oltava edellä mainitun taloudellista, sosiaalista ja poliittista kehitystä koskevan keskipitkän aikavälin strategian mukaisia.

6.4 Rahoituskysymykset

6.4.1 EU:lla on käytössään joukko rahoitusvälineitä Länsi-Balkanin alueen kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi. Vastavasti myös muut kansainväliset organisaatiot ja muut valtiot antavat kehitysapua useille Länsi-Balkanin alueen kansalaisyhteiskunnan organisaatioille. Vaikka apua sinänsä voidaan yleensä pitää myönteisenä asiana, siihen sisältyy kuitenkin huomattavia riskejä, jotka liittyvät ennen kaikkea siihen, millä tavalla apua annetaan Länsi-Balkanin maille. Pahimmat ongelmat, jotka on havaittu Länsi-Balkanin alueella toteutettavien kansainvälisten kehitysyhteistyöprosessien yhteydessä, ovat etenkin seuraavat:

6.4.1.1 Kansainvälisen yhteisön Länsi-Balkanin maille antama taloudellinen apu on suhteessa erittäin runsasta, mutta

useimmiten sillä edistetään sellaisia tavoitteita, jotka avunantajat ovat määritelleet ensisijaisiksi ottamatta huomioon todellisia paikallisia tarpeita. (Kansalaisyhteiskuntaa koskevan) kansainvälisen kehitysavun yhteydessä ei useimmissa tapauksissa onnistuta ottamaan huomioon asianomaisten paikallisten sidosryhmien etuja. Lisäksi pyrkimykset saada aikaan institutionaalisia muutoksia jäävät usein yksittäisiksi hankkeiksi, joilla ei ole yhteyttä olemassa oleviin valta- tai yhteiskuntarakenteisiin tai apua vastaanottavien maiden etuihin ja perinteisiin. Usein hankkeiden toteuttaminen vastaanottajamaissa annetaan kokonaan sellaisten kansalaisjärjestöjen tehtäväksi, jotka ovat täysin riippuvaisia kansainvälisistä avustushelmista ja joiden ehdottamat hankkeet perustuvat avun vastaanottajien tarpeiden sijasta avunantajien määrittelemiin prioriteetteihin.

6.4.1.2 Länsi-Balkanin alueella toteutetut kansainväliset kehitysapuohjelmat ovat olleet erityisen tehottomia siksi, että eri avunantajien toimintaa ei ole koordinoitu ja koska ohjelmien saama tuki on ollut poikkeuksellisen lyhytkestoista ja ohjelmista on usein rahoitettu yksittäisiä ja erillisiä hankkeita. Useissa tapauksissa hankkeet on keskeytetty juuri silloin kun niillä on alettu saada aikaan todellisia tuloksia, koska avunantajat ovat äkkiä muuttaneet rahoituksen painopisteitä sen takia, että ne ovat suunnitelleet hankkeet paljon lyhytaikaisemmiksi kuin mihin Länsi-Balkanin maissa on todellista tarvetta. EU:n ja muiden kansainvälisten organisaatioiden rahoitusmekanismeja käytettäessä on ymmärrettävä, että rahoituksen painopisteen muuttaminen lyhyellä varoitusajalla ei johda tehokkaiisiin tuloksiin. Tämä koskee säännönmukaisesti etenkin koulutusohjelmia sekä hankkeita valmiuksien parantamiseksi. Myös yhteiskunnallisten instituutioiden tukeminen on epäyhtenäistä, ja se toteutetaan usein järjestämällä kokouksia ja pieniä seminaareja sen sijaan että annettaisiin todellista teknistä apua.

6.4.1.3 Useat kansalaisjärjestöt ovat keskittyneet sosiaalialan hankkeisiin turvatakseen tulonsa, mikä on vähentänyt huomattavasti niiden kykyä luoda todellisia siteitä yhteiskuntaan sekä täyttää sääntömääräiset tehtävänsä. Useat kansalaisjärjestöt ovat ryhtyneet hallinnoimaan teknisen avun ohjelmia, ja ne noudattavat toiminnassaan yksityistalouden vaatimuksia lisärahoituksen saamiseksi.

6.4.2 Kun otetaan huomioon, että edellä esitettyihin ongelmiin on löydettävä ratkaisu järjestäytyneelle kansalaisyhteiskunnalle annettavan tuen tehostamiseksi, ETSK ehdottaa asiaa koskevien hankkeiden rahoituksen osalta seuraavaa:

6.4.2.1 EU:n on keskityttävä nykyisissä sekä vuosiksi 2007–2013 laadittavissa kehitysapuohjelmissaan ennen kaikkea hallinnon demokraattisuuteen, taloushallintoon sekä ympäristönhoitoon.

6.4.2.2 Länsi-Balkanin maiden hallitusten on kehitettävä selkeitä toimenpideohjelmia kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi, ja kyseisistä ohjelmista on keskusteltava myös EU:n kanssa. Sen vuoksi ehdotetaan, että komissio, ETSK ja Länsi-Balkanin alueen hallitukset ovat säännöllisesti yhteydessä toisiinsa toimenpideohjelmien kehittämiseksi.

6.4.2.3 On myös luotava tehokas mekanismi, jonka avulla voidaan seurata kansalaisyhteiskuntaa koskevien kehitysapuohjelmien tuloksia. ETSK:lla voisi olla merkittävä rooli kyseisen mekanismin toiminnassa.

6.4.2.4 Kehitysapuohjelmien suunnittelu on sovitettava yhteen kansalaisyhteiskunnan todellisten tarpeiden kanssa. Uusien kansalaisyhteiskunnan instituutioiden luomiseen tähtäävän kehitysavun yhteydessä voitaisiin laajasti hyödyntää ETSK:n antamaa teknistä tukea.

6.4.2.5 ETSK:n järjestämän Länsi-Balkanin aluetta käsittelevän foorumin jälkeen voitaisiin perustaa ETSK:n yhteisryhmän ja Länsi-Balkanin maiden järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan edustajien välinen pysyvä tekninen työryhmä. Kyseisen ryhmän tehtävänä olisi auttaa järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan organisaatioita strategisten ja operatiivisten toimintasuunnitelmien laatimisessa sekä huolehtia parhaiden käytäntöjen ja taitotiedon siirtämisestä EU:n jäsenvaltioiden ja

Länsi-Balkanin maiden välillä kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi.

6.4.2.6 EU:n rahoitusnäkymissä vuosiksi 2007–2013 on alueellista yhteistyötä koskevan tavoitteen yhteydessä kiinnitettävä huomiota myös rahoitusvälineisiin unionin ulkopuolisten maiden auttamiseksi. Unionin ulkopuolisia maita koskevia rahoitusmekanismeja on yksinkertaistettava vaarantamatta luonnollisesti niiden nykyistä avoimuutta, ja niitä on tuettava myös naapuruuspoliittisissa ohjelmissa. Cadses-ohjelman kaltaisista ohjelmista saatuja kokemuksia on hyödynnettävä ja levitettävä.

6.4.2.7 EU:n on kansalaisyhteiskunnalle annettavaa kehitysapua koskevien ohjelmien suunnitteluvaiheessa otettava huomioon myös muiden kansainvälisten organisaatioiden laatimat kehitysyhteistyöohjelmat. Yhteistyötä Yhdistyneiden Kansakuntien ohjelmien ja erityispalveluiden kanssa on tehostettava, ja sitä on tehtävä myös operationaalaisella tasolla.

Bryssel 17. toukokuuta 2006.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Anne-Marie SIGMUND*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”EU:n kampanja biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi — Kansalaisyhteiskunnan kanta ja panos”

(2006/C 195/24)

Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltio Itävalta pyysi 13. syyskuuta 2005 päivätyssä kirjeessä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta *EU:n kampanja biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi — kansalaisyhteiskunnan kanta ja panos*

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 26. huhtikuuta 2006. Esittelijä oli Lutz RIBBE.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.—18. toukokuuta 2006 pitämässään 427. täysistunnossa (toukokuun 18. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 125 ääntä puolesta ja ei yhtään vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Komitean päätelmät ja suositukset

1.1 Biologinen monimuotoisuus on planeettamme elämän perusta ja tae. On jo ihmisen oman taloudellisen edun mukaista pyrkiä säilyttämään ekosysteemien tasapaino. Lisäksi vastuu luomistyöstä velvoittaa vaalimaan monimuotoisuutta. Biodiversiteetin suojeleminen ei ole ylläpitoa, jota ihminen voi suoda itselleen tai josta voidaan luopua.

1.2 Ihminen itse hyötyy biologisesta monimuotoisuudesta kaikkein eniten, mutta nykyään ihminen on myös pääsyyllinen monimuotoisuuden vähenemiseen.

1.3 ETSK katsoo, että Euroopan biologinen monimuotoisuus on edelleen selvästi uhattuna. EU:n tähänastiset toimet eivät vielä riitä pysäyttämään viime vuosikymmenten kielteistä kehitystä.

1.4 ETSK on tyytyväinen siihen, että kaikkien yhteisön toimielinten lisäksi myös EU:n jäsenvaltiot ovat biologista monimuotoisuutta koskevan sopimuksen osapuolena sitoutuneet paitsi jarruttamaan kielteistä kehitystä myös kääntämään kehityksen suunnan.

1.5 ETSK pahoittelee kuitenkin sitä, että tavoitteet ja todellisuus ovat erittäin kaukana toisistaan: julkissektori ei ole tähän mennessä toteuttanut biodiversiteetin suojelemiseksi niitä toimia, joita siltä olisi voinut odottaa. Julkissektorin tulisi oikeastaan näyttää mallia biologisen monimuotoisuuden suojelelussa, mutta usein suunnittelupäätökset ja tukiohjelmat päinvastoin vaarantavat monimuotoisuutta entisestään. Lisäksi rahoituskaudella 2007–2013 on tarkoitus säästää erityisesti juuri niillä EU:n politiikanaloilla, jotka ovat monimuotoisuuden suojelelussa erittäin tärkeitä.